



Inhoud:

- ◆ Van de redactie
- ◆ Buitenplaats Hoolendrecht – Partycentrum Koekenbier
- ◆ Van vurige ziekten naar vurige werkzaamheden.

Redactie:

H. Hoogenhout
G. van der Most
D. L.H. Slebos
W. W. Timmer

Redactie secretariaat:

G. van der Most,
Papehof 9
1391 BD Abcoude

Druk:

Drukkerij Palteam

ISSN: 1569-6146

Prijs losse nummers € 4,-

Van de redactie

Zomermaanden zijn normaal gesproken rustige verenigingsmaanden. Zo ook bij ons. Maar desalniettemin is er toch het nodige gebeurd. Ons depot in het Fort is meestal op vrijdagmiddag bemand. Met gevolg dat we daar regelmatig bezoek ontvangen van leden of anderszins geïnteresseerden. Tijdens de openstellingen van het Fort op zaterdagmiddag zijn wij eveneens geopend geweest. De belangstellenden konden zowel de voormalige artsenkamer, nu ons depot bekijken.

Om u een indruk te geven van wat we zoal verzamelen hierbij een kort overzicht van schenkingen.

Verschillende ingebonden jaargangen van het weekblad De Prins (*Dick Slebos*)

Foto's en persoonsbewijzen (*Cees Oostrum*)

Een serie Utrechtse Biografieën (*Ger van der Most*)

Diverse foto's en archivalia (*Fam. van Kalmthout*)

Buizen acculader uit de Tweede wereldoorlog (*Leen Both*)

Verrijdbare bureaustoel (*Cees Spanbroek*)

Diaprojectiescherm en tafel, div. archivalia (*Han Wustenhoff*)

Een collectie VAR nieuwsbladen .(1983 – 2003) (*Henk de Graaf*)

Twee noodkachtjes uit de Tweede Wereldoorlog (*Jan Baalbergen*)

Verder ontving de Vrienden van het Historisch Archief Abcoude – Baambrugge een achttal verhuisdozen met krantenknipsels, plakboeken, boeken en tijdschriften uit de nalatenschap van ons op

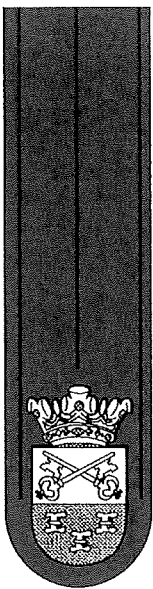
Van vurige ziekten



Hoolendregt



In dit nummer



10 maart jl. overleden lid Dhr. W.I. Engel. Deze collectie is inmiddels in ons depot door een aantal mensen uitgesplitst. Een deel is naar de Hist. Kring Eemland gegaan. Wij beschikken nog over een doos vol (papieren) spullen die betrekking hebben op de spoor-en tramwegen in Nederland. Kunnen wij daar een van onze leden een plezier meer doen? De Hist. Kring werd verrijkt met een aantal boeken en persoonlijke zaken.

Dit jaar werd de Open monumentendag op 10 september voor het eerst door de Historische Kring georganiseerd. Het thema was Religieus erfgoed.

Ons lid dhr Martijn Hes heeft zich verdienstelijk gemaakt door de coördinatie van het geheel. De beide kerken in Abcoude en de Gereformeerde Kerk in Baambrugge waren voor bezichtiging geopend. In totaal mochten wij meer dan driehonderd bezoekers noteren.

Ook het project "Groeten uit Abcoude en Baambrugge" van het Steunpunt kunsteducatie in de provincie Utrecht wordt door ons ondersteund en begeleid. De komende maanden zullen de groepen 5 en 6 van de Lagere Scholen gewapend met een digitale camera opnamen in het dorp maken. Basis hiervoor vormen een aantal geselecteerde oude prentbriefkaarten. De opdracht is deze afbeeldingen te lokaliseren en opnieuw te fotograferen. In de scholen worden deze en de oude opnamen verder besproken en beschreven.

De redactie.



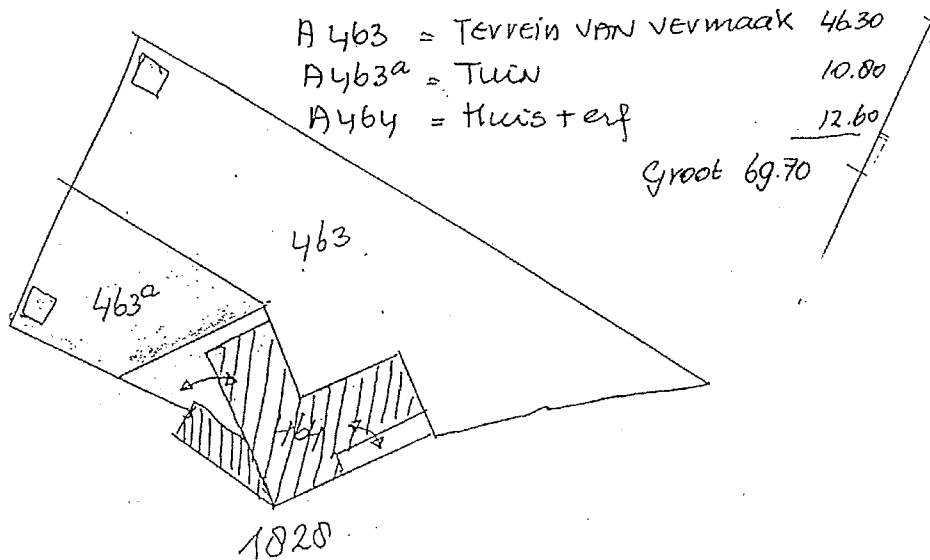
Buitenplaats Hoolendrecht – Partycentrum Koekenbier, (slot)

In de vorige aflevering van deze Kroniek eindigden wij de beschrijving van de lotgevallen van de buitenplaats Hoolendrecht bij de aankoop van de buitenplaats door Pieter Kleijn, (1774-1863), die zich bij de vervening van de gecombineerde Holendrecht en Bullewijker polders heeft ingezet. De toestemming tot vervening was door de eigenaren verkregen in 1802 en Pieter, stammend uit een veenarbeidersgezin, is bij deze vervening betrokken geraakt. Hij wordt achtereenvolgens vermeld als *veenman*, *veenbaas* en *opzichter der veenderij*. Hij maakte aldus carrière in het veen en later ook daarbuiten: *veehouder*, *landbouwer*, *koopman*, en *ten-slotte: grond- en landeigenaar*.

Vermoedelijk heeft hij, mede door enkele kleinere grondtransacties, de smaak te pakken gekregen en de mogelijkheden van het grote pand van **Hoolendrecht** doorzien. Hij heeft in zijn jonge jaren het verval en de afbraak van vele

herenhuisen, die op de buitenplaatsen stonden, zien gebeuren. De slechte economische tijden - continentaal stelsel en tiërcering van het particulier kapitaal (tot op een derde verminderen) - waren daaraan niet vreemd. In plaats van afbraak

zag Pieter echter de mogelijkheden voor een andere bestemming, die dit grote huis en de ligging daarvan boden. Hij heeft het tot dan toe nog vrijwel ongewijzigde huis gekocht en het tot logement doen verbouwen, hetgeen de oprichting



Afb. 1 & 2

De Abcouder Paardenmarkt 'Ernst en Luim' uit het midden van de 19e eeuw:

Daar snelt een dubbele rei van boeren en boerinnen,

De nieuwe herberg in, de nieuwe herberg binnen,

De glazenkast stuift vol, ja Klein zijn logement,

Is aan dit vele volk maar duivels min gewend.

De primo klasse mede, is vrolijk op de benen,

En snellen als de rest naar Huib zijn herberg henen,

Hier zit Apollo voor, hier muziek en zang,

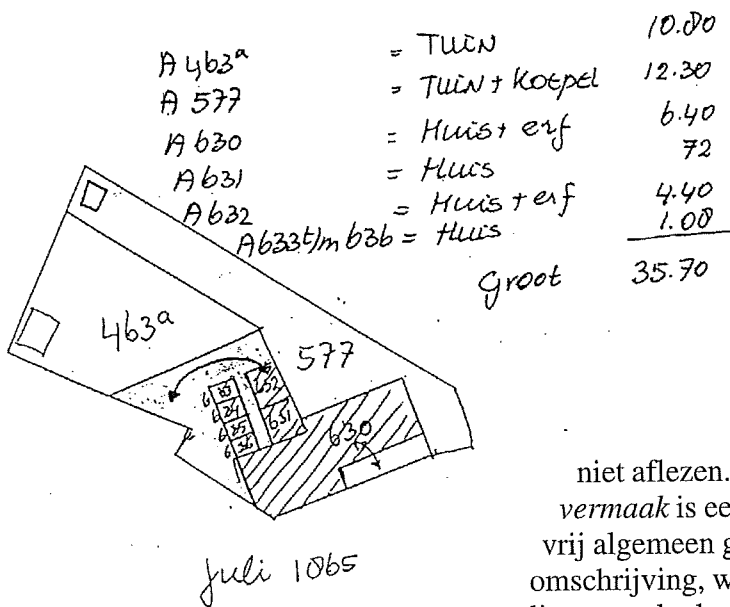
Hier valt in vrolijkheid, de lange tijd niet lang.

Hier rent men in galop, de baan op en neder,

Men zweet en hijgt er van en rust eens even weder,

Dan wordt de wals hervat en ferm in 't rond getoerd,

Mazurka fiks gedanst, de polka uitgevoerd.



van diverse bijgebouwen met zich meebracht. Zeven jaar later, in 1828, vinden wij daar de weerslag van in de oudste kadastrale opmeting, (Afb.1.) zowel als in het huurcontract dat Pieter in dat jaar afsloot met Gijsbert Bouten, logementhouder te Abcoude-Proosdij, door deze reeds bewoond en gebruikt wordende.

De naam: **Het Nieuwe Logement** is dan reeds ingeburgerd: *Het Nieuwe Logement met desselfs huizinge, koets-huis, stalling, koepel, tuinen en wandelingen cum annexis.*

Of het logement in die jaren reeds gecombineerd werd met een "uitspanning" laat zich uit de kadastertekening uit 1828

niet aflezen. Terrein van vermaak is een in die jaren vrij algemeen gebruikte omschrijving, waar ook wandelingen onder konden worden verstaan. De merkwaardig scheef staande aanbouw aan het complex is niet afzonderlijk verklaard, maar wij zouden daar de stalling en eventueel het koetshuis achter kunnen vermoeden, mogelijk ook de woning voor de exploitant van het logement..

In 1846 verkocht Pieter **Het Nieuwe Logement** aan zijn jongst geboren en enige nog in leven zijnde zoon uit zijn eerste huwelijk: Huybert (1811-1867). Deze was veehouder in Nieuwer Amstel, doch heeft de exploitatie van het logement zelf ter hand genomen, zoals blijkt uit het rijmwerk, aange-troffen in:

We mogen veronderstellen dat het beschreven hijgen werd opgewekt in dat gedeelte van de tuin, aangeduid als *terrein van vermaak*, waar de koepel stond en waar een gelegenheid was om elkaars krachten te meten.

Dat heeft niet zo lang geduurd. In 1853 verkocht Huibert Kleijn het gedeelte van de tuin waar de genoemde wedstrijden werden gehouden, ten behoeve van de bouw van de naast het herenhuis op te richten woning, waarvoor de stenen koepel moest opschuiven. Deze werd herbouwd op het overblijvende tuingedeelte, op de kadastrale inmeting van 1865 genummerd: 577 (Afb. 2). Toch geeft dit alles niet de indruk dat de exploitatie een groot succes was en in 1864 verkocht Huib,



Afb. 3, de bar-dancing Holendrecht

dan 53 jaar oud, het gehele complex aan Hendrikus Donatus Mollenkramer, een brandstoffenhandelaar uit Amsterdam, die de exploitatie ging overnemen, waarbij ook de drank niet werd vergeten. Voor het gebruik daarvan kende men nog een aparte ruimte - *de Lokkerd* - waar men drank kon kopen voor huiselijk gebruik. Ook kwamen daar de bedelaars voor het innemen van een maatje, nadat ze het geld daarvoor eerst in het dorp bijelkaar hadden gebedeld.

In de Lokkerd stonden geen stoelen; men verkeerde daar staande. De kadastrale schets van 1865 (gemaakt wegens de genoemde verkoop aan Mollenkramer), geeft de situatie weer, zoals deze was bij die overdracht. We zien dat Huib de bijgebou-

wen gedeeltelijk heeft vervangen door, of ingericht tot een-kamerwoningen. Hoewel zo op het oog weinig ruimte voor stalling was overgebleven, werd in de verkoopakte toch nog gesproken van een stalling voor paarden, koebeesten en rijtuigen, waarin Mollenkramer een stalhouderij ging exploiteren. De naam veranderde hij in

Het Amsterdamsch Koffijhuis.

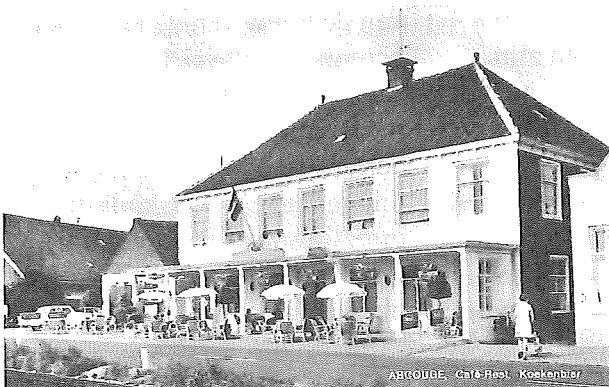
Na het overlijden van Mollenkramer kwam het gehele complex in 1902 in handen van A.P.J. van der Kroon, een echte paardenliefhebber, onder wiens leiding ook de stalhouderij floreerde. De beide hierbij afgedrukte vignetten, ontleend aan rekeningen van

respectievelijk Mollenkramer en Van der Kroon, geven een suggestie van deze ontwikkeling. De stalhouderij

bood bovendien op Zondagmorgen plaats aan de boeren uit de omtrek, die alvorens ter kerke te gaan, paard en rijtuig bij Van der Kroon in goede handen wisten. De zaal van het logement werd meer en meer voor bijeenkomsten en vergaderingen benut, maar het meest in de herinnering waren achtergebleven de Onafhankelijkheidsfeesten van 1913. Daarvan zullen echter anno 2005 nog nauwelijks getuigen te vinden zijn. In het Utrechts Provinciaal en Stedelijk Dagblad troffen wij daarvan, althans voor wat de Abcouse feestelijkheden betreft, ook geen uitvoerige verslagen aan. Wel daarentegen van de feesten in Zeist en Baarn en natuurlijk van de feesten in de stad Utrecht. Dinsdag 2 en Woensdag 3 September 1913 vormden hoogtepunten in de feestvreugde; een aubade ter ere van Hare Majesteit de Koningin ontbrak niet !



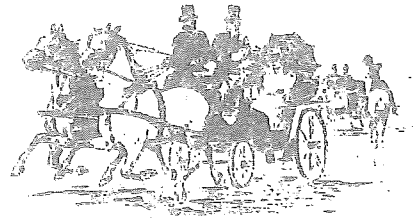
In de jaren daarna werd de zaal van het Amsterdams Koffijhuis geleidelijk, onder het beheer van Van der Kroon, ook gebruikt voor kinderoperettes, toneel- en filmvoorstellingen, vaak georganiseerd door de doktersvrouw Van Doorn. De stalhouderij veranderde rond 1926 in een taxi-bedrijf.



Afb. 4, Holendrecht met afdak en luifel, rond 1900

HANDEL in WIJNEN
Binnen & Buitenlandsch Gedistilleerd

A.P.J. VAN DER KROON,
Logement en Uitspanning
ABCOUDE.



Maand Januari 1907

De exploitatie werd voortgezet door Nico en Dora van der Kroon, die er voor zorgden dat *het Amsterdams Koffiehuis* een begrip bleef in de wijde omtrek. Dit duurde tot 1970: in dat jaar pachtten Jan en Joke Koekenbier, hoewel komend uit Noord Holland, doch behorend tot een oud Abcou's geslacht, het complex. Zij zetten de exploitatie voort onder de naam *Hotel-café restaurant Koekenbier*.

Onder hun handen, zeker nadat in 1980 de eigendom van het geheel was verworven, is het

uitgegroeid tot het alom bekende *Party-house Koekenbier*, waar vrijwel alles mogelijk was. De in de loop der jaren bijgebouwde stalling werd door hen - verbouwd en vergroot - ingericht tot bar-dancing, (Afb. 3.).

Na meer dan een eeuw ernst en luim heeft een grondige restauratie het oorspronkelijke herenhuis van de buitenplaats **Hoolendrecht** met zijn breedte van zeven traveeën weer enigszins in het gezicht gebracht. Rond de eeuwwisse-

ling van 1900 was echter, ten behoeve van de exploitatie, teneinde ook buiten te kunnen zitten en het serveren van spijs en drank buiten mogelijk te maken, een door kolommen ondersteund afdak of luifel aangebracht dat de aantrekkingskracht zeker heeft vergroot (Afb. 4.).

Bij de genoemde restauratie is deze aanbouw, die in de loop der jaren in een serre was veranderd, geheel opgeknapt en is

Afb. 5, het hotel "Raadhuis van Kroonenburgh" met veranda en luifel



Hotel „Raadhuis van Kroonenburgh”. — LOENEN a/d VECHT.

Uitg. E. Spruijt, Boekh.

het gebouw als kantoorruimte in gebruik genomen. Het opmerkelijke feit doet zich voor, dat in de Gemeente Loenen een overeenkomstige ontwikkeling heeft plaats gevonden: in de kern van dit dorp is in het eerste decennium van de 18e eeuw een Gerechtshuis gebouwd, eveneens zeven traveeën breed, dat als *Raadhuis van Kroonenburg* grote

bekendheid genoot. Rond 1900 werd het als hotel 'Raadhuis van Kroonenburg' geëxploiteerd, eveneens met een veranda of luifel vergroot om buiten te kunnen zitten (Afb. 5.). Dit gebouw is in de zestiger jaren van de vorige eeuw grondig gerestaureerd, eveneens ten behoeve van de inrichting tot kantoorbestemming. Bij die restauratie is de veranda

gesloopt, zodat het gebouw zich in zijn volle 18e eeuwse glorie aan de straatweg verheft, bovendien versierd met elementen uit de tijd dat het als Gerechtshuis in gebruik was. Die oude glorie is bij **Hoolendrecht** helaas niet teruggekeerd.

Dick Slebos.
Abcoude, 2005.

Van vurige ziekten naar vurige werkzaamheden.

Begin dit jaar ontvingen wij van de familie Th.D.M. Kats een paar interessante voorwerpen. Een en ander was afkomstig van "Ome Jan" Troost, de vader van mevr Jopie Kats. Dit was aanleiding om ons verder te verdiepen in Ome Jan en het huis in Baambrugge waar hij het grootste gedeelte van zijn leven heeft gewoond.

Wij beginnen met het huis dat staat aan de Rijksweg 7 tegenover de voormalige boerderij Iepenburg. Op de gevel staat sinds enige tijd de naam 't Passantenhuis. Wat heeft zich hier vroeger afgespeeld?

Besmettelijke ziekten.

Gedurende de 19^e eeuw werd Nederland herhaaldelijk getroffen door ernstige epidemieën. In geheel Europa was men bezig met de vraag op welke wijze pokken-, cholera- of tyfusedepidemieën konden worden voorkomen.

Langzaam drong het besef door dat overheid en burgers meer aandacht moesten geven aan openbare hygiëne, verbetering

van het drinkwater, voeding en huisvesting.

Onze beiden dorpen werden bijv in 1866 getroffen door een heftige cholera epidemie. Deze ziekte veroorzaakte in amper twee maanden 58 doden in Abcoude Proostdij en 26

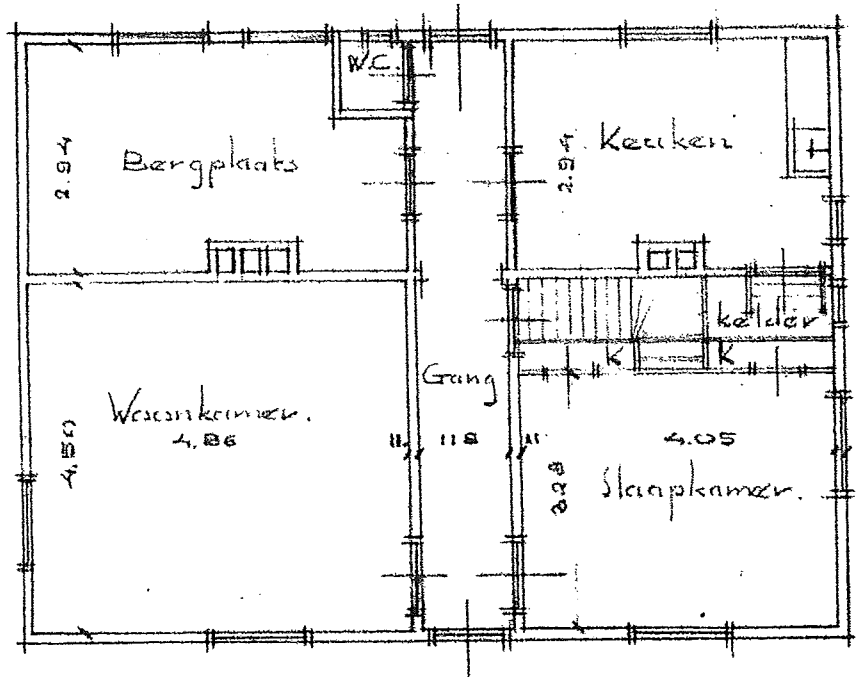
slachtoffers in Abcoude-Baambrugge. Cholera was een zeer besmettelijke ziekte die de dood binnen 24 uur kon veroorzaken. De patiënten werden niet in ziekenhuizen verpleegd, maar thuis. De kans op besmetting van huis-en buurgenoten was hierdoor aanzienlijk.



De voorgevel van het oude huisje begin jaren veertig met Jan en Jo Troost

In 1872 werd de Wet tot voorziening tegen besmettelijke ziekten afgekondigd. Deze wet zou ook voor onze gemeenten consequenties hebben. Op 21 augustus 1873 ontvingen zij een missive van Gedeputeerde Staten van Utrecht waarin een opwekking stond omtrent "het inrigten van een gelegenheid tot afzondering en verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten".

Het zou nog wel even duren voordat de gewenste inrichting gerealiseerd zou worden. Eerst zouden de twee gemeenten hun eigen mogelijkheden onderzoeken. Nadat ze tot de conclusie kwamen dat een gezamenlijke actie meer voor de hand zou liggen begonnen de deliberaties over de locatie. Uit de notulen van de Raad van Abcoude-Baambrugge blijkt dat er in 1875 al wel een soort voorziening aanwezig was aan de Kleiweg. Men stelt voor dit te verplaatsen naar de Zuwe. Maar kennelijk is het zo wrak dat dit niet gerealiseerd kan worden. Ook het idee om linnen tenten in te zetten als de nood aan de man komt, vindt geen opvolging. Maar in 1887 is er nog steeds niets concreets gebeurd. Men overweegt een stuk land van ca 400 m² bij het Slotsland te kopen en daar een nieuw gebouwtje te plaatsen. De kosten van het gebouwtje mogen per gemeente niet meer dan fl. 1.000,— bedragen. Het gemeente raadslid Dokter Kapteijn is blij met de getoonde initiatieven maar betreurt het dat er slechts sprake is van een ziekenkamer in een eensteens gebouwtje. Hij heeft een beter alternatief.



Het alternatief.

In 1875 heeft Frederik Willem Oewel geb. 1825, de bewoner van de buitenplaats Postwijk, een stukje grond gekocht in de bocht van de Rijksstraatweg tegenover de boerderij Iepenburg. Hij laat daar een eenvoudig stenen huisje bouwen voor zijn koetsier. Koetsier Jan Hogervorst is op 3 juni 1875 gehuwd met Anthonia Looij. Het jonge paar kan midden oktober van dat jaar de nieuwe woning betrekken met adres Straatweg B 3.

De bouwheer Oewel overlijdt op 11-09-1883 op Postwijk.

Zijn graf ligt overigens nog steeds op de Algemene Begraafplaats in Baambrugge. In augustus van dit jaar werd zijn kleindochter (Mevr. Clara Brunhilde Oewel) als laatste van haar geslacht in Nederland, er in bijgezet.

Zijn weduwe Clara Catharina Schaap hertrouwt in 1885 met Gerrit Frederik Leliman.

In 1888 verhuist de familie Leliman naar Heerde. Kennelijk is de band tussen koetsier Hogervorst en de familie goed want ook de koetsier verhuist naar Heerde. Het gevolg is dat het boven-





Frederik Willem Oewel (1825-1883), bewoner van de buitenplaats Postwijk van 1871 tot 1883

over leggen en de behandeling van dit onderwerp dus tot later te verdagen.

In de raadsvergadering van Abc Ba van 13-03-1888 wordt na voorlezing en bespreking van de verschillende artikelen de overeenkomst met algemene stemmen goedgekeurd en vastgesteld. Waarmee overeenkomstig het advies van B&W tot aankoop van het door dhr. Kapteijn aanbevolen perceel A 1691 B voor een som van fl. 1.600,- en tot het aanbrenge der daaraan voorgestelde veranderingen werd besloten onder bepaling nochtans dat het aandeel dezer gemeente in de gehele kosten de som van fl 1.200,- niet te boven zal gaan. "Dokter Kapteijn vertrouwt dat dit bedrag ruimschoots voldoende zal wezen en dat er nog wel iets van zal overblijven, in welk geval hij aanbeveelt een zinken badkuip in het lokaal aan te schaffen". Men is wel gedwongen een lening aan te gaan van maximaal fl. 1.200,- om het plan te realiseren.

genoemde huisje leeg komt te staan. En dit huisje had dokter Kapteijn op het oog. Een prima locatie; gemakkelijk bereikbaar omdat het aan de Straatweg ligt. Bijkomend voordeel in die tijd het ligt tussen de dorpen Abcoude en Baambrugge.

In een vergadering van de raad van Abcoude Baambrugge wijst raadslid Hendrik Schoenmaker er op dat het een gebouw betreft dat misschien nooit zal worden gebruikt. Bovendien is hem gezegd dat het door dhr Kapteijn bedoelde

huis vochtig is. Dhr Kapteijn gelooft niet dat wanneer het lokaal goed wordt ingerigt het niet gebruikt zal worden. Van het vocht waarvan dhr Schoenmaker spreekt heeft hij bij een lokaal onderzoek niets bemerkt dan op een der buitenmuren, dat naar het hem voorkomt kan worden weggenomen door dien muur te bestrijken met silicaat. Bovendien is het de vraag of het aangeboden plan met de voorgenomen veranderingen ook geen vochtig lokaal zal geven. De Voorzitter stelt voor dhr Kapteijn gelegenheid te geven zijn plan te

Eind mei 1888 zijn het bestek en de tekening voor de verbouwing van de woning Wijk B 3 aangekocht voor een lokaal voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten gereed. Het pre advies van B&W strekt om de tegenwoordige bekapping te behouden, het aan te bouwen gedeelte mede van een plat dak te voorzien en het bestaande plat te verbeteren. Verder de bestaande trap weg te nemen en die te brengen

Jo Werneke in zijn schoenmakerij



Het reservoir; let op de vulopening bovenin en de beugel voor de bevestiging van de riem.

per 1 mei 1889. De jaarhuur bedraagt fl. 42,-

De winter is dat jaar waarschijnlijk koud, want eind november geven B&W toestemming "een kagchel aan te schaffen met toebehoren, en aan de bewoner voor brand te geven een hectoliter cokes per maand".

Na het overlijden van Johannes Goes in 1893 melden zich nieuwe kandidaten. Besloten wordt te kiezen voor Jacob de Groot (1855 –1936) omdat deze de meeste waarborgen heeft voor een nette bewoning en geregelde huurbetaling. De Raad van Abc Pr heeft bereids tot verhuring voor den tijd van drie jaren besloten.

Het moet stil zijn geweest in het gemeenschappelijk ziekenlocaal. Besmettelijke ziekten

boven over de in dat vertrek te maken bedsteden. Na gehouden bespreking wordt besloten de kap te laten veranderen op de wijze als door B&W voorgesteld, en het bestek hierop vastgesteld onder de bepaling dat het werk bij enkele inschrijving zal worden aanbesteed onder de ambachtslieden in de beide Gemeenten. De verbouwing wordt gegund aan timmerman Jan Welsink te Baambrugge voor fl 540,-.

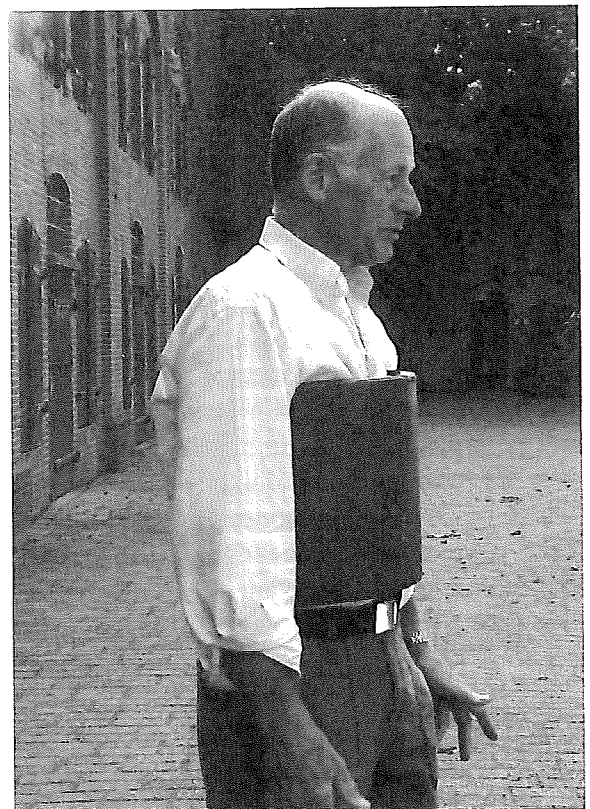
Het lokaal wordt in gebruik genomen.

Het lijkt er op dat de verbouwing eind maart 1889 gereed zal zijn. De Raad van Abc Ba buigt zich over de verhuring van de woning bij het lokaal voor verpleging van lijdens aan besmettelijke ziekten.

Er hebben zich twee gegadigden aangemeld: J. Goes uit Baambrugge en J. de Lange uit Abcoude. B & W adviseren te

kieszen voor Johannes Goes omdat deze slechts één kind en de andere meer kinderen ten zijne laste heeft. In verband met deze mededeling en na overweging dat publieke verhuring voor deze woning niet is aan te bevelen omdat, de bestemming van het lokaal in aanmerking genomen, niet alle gegadigden als bewoners even geschikt zijn te achten, wordt met algemene stemmen besloten onderhands te verhuren, behoudens goedkeuring van GS, aan Johannes Goes (1835 – 1893), werkman te Baambrugge, voor den tijd van een jaar in te gaan

Ons lid Peter Karthaus demonstreert het 'jenever-vest'.



van enige omvang zijn niet meer voorgekomen. In 1901 wordt de in de grond geplaatste houten ton voor regenwater vervangen door een cementen regenbak. Vier jaar later krijgt de pachter te veel last van koude voeten. Hij verzoekt de stenen vloer van zijn achtervertrek te voorzien van een houten vloer. Maar helaas, dat is een te grote investering. De Groot ontvangt wel een grote mat om de stenen vloer te bedekken.

Eindelijk komen we een patiënt tegen in de archiefstukken. Vrouw de Groot ontvangt fl. 3,- vergoeding voor het gedurende drie dagen verplegen van Cornelis Nieuwdorp. Helaas staat er niet vermeld waar de patiënt aan leed.

Periodiek wordt de huurovereenkomst verlengd omdat De Groot het beheer tot tevredenheid uitvoert. De huur bedraagt nog steeds fl. 42,- per jaar.

Maar de tijden gaan veranderen! In de notulen van B&W van Abc Ba treffen we op 21-01-1910 de volgende passage aan: "Dat de Voorzitter der Gezondheidscommissie dhr Dr. H.P Kapteijn de Voorzitter heeft gesproken over het lokaal tot verpleging van lijdens aan besmettelijke ziekten (het zg ziekenhuis) te Baambrugge. De Gez. Com. vindt het nl. een bezwaar dat dit lokaal in tijden van besmettelijke ziekten wordt bewoond. De voorzitter heeft dhr Kapteijn toegezegd de zaak in het college van B&W ter sprake te brengen; hij heeft reeds meer dan zes jaren zijne aandacht aan de door Dr. Kapteijn gesignaleerde bezwaren gewijd; zo'n lokaal is in de practijk dan ook

iets onmogelijks en er is maar één systeem: een gemeenschappelijk ziekenhuis voor meerdere plattelands gemeenten. De Voorzitter wenscht de zaak niet in den Raad te bespreken; wordt er echter naar gevraagd, dan is spreker er voor den Raad te kennen te geven, dat B&W van gevoelen zijn bij nieuwe verhuring van het ziekenhuis het advies der Gezondheids Commissie af te wachten.

Ambtelijke molens draaien ook in het begin van de twintigste eeuw niet snel. Met een mededeling in het Provinciaalblad van Utrecht d.d. 24-09-1917 valt het doek. Het hebben van een ziekenlokaal voor de gemeenten is niet meer vereist. Het lokaal wordt dan bestemd voor personen, meer bepaald passanten, voor wie een arresantienlokaal minder doelmatig moet worden geoordeeld, alsmede voor de tijdelijke opberging van drenkelingen. M.a.w. een eerste hulp post.

Jacob de Groot mag het ziekenhuisje, eigenlijk lokaal voor passanten, blijven huren. In 1920 is de huur inmiddels wel verhoogd van fl. 42,- tot fl. 52,- per jaar. De tand des tijds laat ook het passantenlokaal niet onberoerd. Na het overlijden van Jacob de Groot in 1936 blijft zijn weduwe Helena Gerarda Maria van Oosterom er wonen.

Dhr. Boers, gemeentelijk bouwkundig adviseur, schrijft na een inspectie in een brief gedateerd 18-11-1938: "Het passantenhuisje is, naar u bekend, constructief zeer licht gebouwd en onvoldoende gefundeerd, als gevolg waarvan het uit z'n verband, gezakt

en gescheurd is. Bovendien hebben de dakvlakken te weinig helling om sneeuw, en regenwater snel af te voeren. Het achterdakvlak is beschooten; het voordakvlak is een gestreken pannendak. Er blijken drie schoorstenen te zijn; een keuken, een privaat, de kamer is groot 4 x 3,25 meter. De reparatiekosten worden begroot op ca fl. 295,-. Hij adviseert vanwege de kosten het ziekenhuisje van de hand te doen. De wed. De Groot zal dan waarschijnlijk wel bij de gemeente aankloppen voor een bijdrage in de huur aangezien zij onmogelijk meer dan fl. 1,- per week kan betalen".

Gevolg is dat de weduwe De Groot in februari 1939 verhuist naar de Kerkstraat. Het leegstaande huisje wordt ruim een jaar later verkocht aan Rijkswaterstaat te Utrecht. De Rijksstraatweg wordt steeds meer bereden door auto's en vergt aanpassingen. Een van die aanpassingen behelst het afsnijden van hinderlijke bochten. Het ziekenlocaaltje staat in zo'n hinderlijke bocht. De afsnijdingplannen worden niet gerealiseerd. Deels vanwege de oorlogsomstandigheden en de plannen voor de aanleg van de A2 snelweg. Dan komt met Jan Troost een bewoner in zicht die veel dorpsgenoten zich nog zullen herinneren.

De periode Jan en Jo Troost.

Jan Troost werd geboren in Utrecht in 1905. Vanwege familie- omstandigheden belandde hij op 14-jarige leeftijd in het Armengesticht in Utrecht. In dit instituut was men er op gericht om de kinderen tot verantwoorde burgers op te voeden die hun eigen



Ome Jan en tante Jo, genietend voor hun huis aan de Voordijk in Abcoude.

geld konden verdienen. Jan ging naar de Ambachtschool en zou daar opgeleid worden voor het moderne beroep van electricien. Maar na enige tijd kwam men tot de conclusie dat de talenten van de leerling bij het traditionele vak van smeden lagen. En zo werd een smid geboren.

In 1931 trad hij in Amsterdam in het huwelijk met Dieuke Johanna Kommers. Zij gingen wonen in Amsterdam-Noord. Jan werkte eerst bij een aantal kleine smederijen in Amsterdam als aanloop tot een betrekking bij de gerenommeerde smederij van Wiener & Co.

De zomermaanden werden doorgebracht in een bootje aan de Oude Dijk. Een traditie die door veel Amsterdammers tot ver in de twintigste eeuw werd vast gehouden. Moeders bivakkeerde op het bootje en vaders ging 's morgens per fiets, trein of bus naar zijn werk in Amsterdam en keerde 's avonds weer terug.

In de jaren voor de oorlog had Jan iemand al eens horen zeggen: als de oorlog uitbreekt moet je niet in de stad wonen maar op het platteland.

Toen zich de mogelijkheid voordeed om het gammele passantenhuisje te huren aarzelde hij geen seconde en verhuisde naar Baambrugge.

Schraalhans was in die tijd keukenmeester en alle eindjes moesten aan elkaar geknoopt worden. In Amsterdam had Ome Jan, zoals velen hem noemden, zich niet alleen bekwaamd in het siersmeedwerk, maar ook in het stoken van jenever. Toen en nu een bezigheid die aan diploma's was gebonden. In Amsterdam was deze illegale hobby al bijna een keer fataal afgelopen. In het jeneverstookhok brak brand uit. Ome Jan kon ternauwernood het vege lijf redden en van de stokerij bleef weinig over.

In Baambrugge werd de hobby voortgezet. Samen met

Samplonius werd het edele vocht geproduceerd bij de molen Hoog en Groenland. Bij de molen stond toen nog een stenen secreethok waarin een kleine kelderruimte zat. Via een luik in de vloer was de stokerij toegankelijk. De klanten zaten in Amsterdam, maar ook in onze beide dorpen. Het illegaal stoken en vervoeren van sterke drank werd sterk in de gaten gehouden. Tijdens de oorlogsjaren ging het vervoer naar Amsterdam op verschillende manieren. Inmiddels was dochter Jopie geboren. De kleine werd al snel ingeschakeld bij de transporten. De kinderwagen, gevuld met flessen genever en afgedekt door de baby, werd menigmaal door tante Jo naar Amsterdam gebracht. Eenmaal hielp een Duitse soldaat om de kinderwagen in de trein te hijsen. Hij vond het wel een erg gewichtige taak. Daarbij wees tante Jo op haar bolle kind in de wagen en zei: ach, zo etwas wiegt auch nicht niks! Maar niet alleen tante Jo zorgde op deze manier voor een extra gezinsinkomen. Ome Jan had inmiddels een handig koperen reservoir gemaakt. Dit reservoir hebben wij inmiddels voor onze collectie in ontvangst mogen nemen. Op de foto op blz. 237 is te zien op welke wijze er met dit reservoir werd omgegaan. Gevuld met genever werd het met een riem om de buik vastgezet. Afgedekt met een regenjas werd op deze wijze het edele vocht naar de klanten in Amsterdam gebracht. Eenmaal werd oom Jan bij het Station gesnapt toen hij in afwachting van de trein,

kolen aan het “sprokkelen” was. De Duitse soldaat bezweek voor het “schnaps-aanbod” en ome Jan ontsprong de dans.

Maar niet alleen Amsterdam werd geholpen. Ook de mensen uit de omgeving wisten Jan Troost al snel te vinden. Onder hen was de schilder Piet van Wijngaardt. Deze heeft zo’n vochtig tafereel nog een keer vastgelegd waarbij de kleine Jopie, op tafel gezet aanwezig mocht zijn. Piet schilderde niet met zo’n vaste hand. Of was hij beter in het afbeelden van landschappen en bloemen?

Na de oorlog ontpopte ome Jan zich als zelfstandig ondernemer. Achter het huisje werd in een schuur een smederij met drie smidsvuren gevestigd. Het was een zg gereedschapssmederij. Voor zijn voormalige werkgever de Fa. Wiener maakte hij veel werk. Maar er werden bijvoorbeeld ook duizenden harpoenpijlpunten gesmeed. Deze harpoenen werden gebruikt op onze toenmalige nationale trots, de walvisjager Willem Barendsz.

Ome Jan was ook werkzaam voor de Gemeente Amsterdam. Hij was een kei op het gebied van siersmeden. Bij ingewikkelde restauratie klussen waarbij gesmeed moest worden wisten men hem in Baambrugge te vinden. Hij noemde zich dan ook niet smid. Smeden dat waren lui die paarden besloegen of een kachel maakte. Nee! Jan noemde zich vuurwerker!

Via zijn Baambrugse relatie Gijs Fluit kwam hij in contact met de firma Verschure in Amsterdam. Voor hen maakte hij in 1953 de eerste bochten voor de (zand)transportleidingen. De smederij ontwikkelde zich tot een industriële onderneming.

De familie woonde nog tot 1963 in het, inmiddels door Jan Troost gekochte en opgelapte, woninkje. In dat jaar werd het gesloopt en werd het door Bern. De Vries ontworpen pand gebouwd dat nu aan de Rijksstraatweg 7 staat. De vochtige kontakten van ome Jan met de lokale kunstwereld bleken nog steeds te werken. In de gang van het nieuwe huis

bracht de kunstschilder Heinrich Jobst Frese een muurschildering aan, die inmiddels niet meer zichtbaar is.

Jan Sr bleef tot in de tachtiger jaren nauw betrokken bij de zaak. Het “beeldbepalende” echtpaar woonde toen al vanaf 1977 op de Voordijk 18 in Abcoude.

Echtgenote Jo, voor velen Tante Jo, is geboren in Amsterdam. Ze bleef haar leven lang een gezellige Amsterdamse, die haar man bijstond met de administratie. Menig inwoner heeft in de voorkamer van het pand aan de Rijksstraatweg een partijtje gespeeld op het familiebiljart dat daar stond. Er zullen er maar weinig zijn die een partij van tante Jo hebben kunnen winnen. Tante Jo was ook gekend als zangeres van het Amsterdamse lied, maar ook de van haar vader geleerde liedjes van Koos Speenhof behoorden tot het repertoire.

De metaalactiviteiten zijn aan de Rijksstraatweg voortgezet door de beide zonen Troost. Jan Troost Jr is de man van de hekken en Henk Troost is de man van de Lasbochten fabriek.

Tante Jo overleed als eerste op 23-09-1993. Ome Jan volgde op 15-08-1994. Schrijver dezes denkt nog vaak terug aan de gezellige uurtjes die hij in gezelschap van deze markante dorpsgenoten mocht doorbrengen.

Wim Timmer
Wtimmer1@cs.com

Huidige woonhuis en lasbochtenfabriek Troost aan de Rijksstraatweg 7, Baambrugge.

